

BESZÉLGETÉS MUHI ANDRÁS PIRESEL

Pengeélen

PAULÓ-VARGA ÁKOS

„SZERETTEM VOLNA A FILMEMBEN VISSZAADNI AZ EDZÉSEN FELCSATTANÓ SZENVEDÉLYT.” SZILÁGYI ÁRON HÁROMSZOROS OLIMPIA BAJNOK PORTRÉJA.

Miután a magyar futballválogatottat követte éveken keresztül, a vívók világa felé fordult Muhi András Pires filmrendező-producer. *Egy mindenkiért* című, Szilágyi Áronról és a magyar kardvívókról szóló dokumentumfilmje a sportág jellegéből adódóan személyesebb, intimebb hangvételű mű, mely egy háromszoros olimpiai bajnok sikereit és kudarcait is megmutatja. A rendezővel az új filmről, valamint a sportnarratívához fűződő viszonyáról is beszélgettünk.

• *A magyar válogatottat 2016-ig követted, Szilágyi Áront és a kardcsapatot pedig 2017-től. Egyértelmű választás volt, hogy a foci után a vívás felé fordulsz?*

Számomra a 2016-os riói olimpián vált biztossá, amikor Áron beadta az utolsó tust és másodsor is bajnok lett. Azonnal éreztem, ha Áron belemegy, akkor ez a projekt hosszú éveken át maximális prioritást fog jelenteni nekem szakmailag. Sok tekintetben lutri volt persze, bármi közbejöhethet, és jött is – a Covid-járvány miatt csaknem öt év lett belőle.

• *Ez a film, témájából és talán a sportágból fakadóan is, sokkal intimebb. Ezúttal is sportolókat követsz a legdrámaibb, legfeszültebb pillanatokban. Más munkamódszert követelt, mint amikor a magyar futball-válogatottal dolgoztál?*

A lekövetős stíluson és a lineáris versenydramaturgián nem változtattam. Mégis az *Egy mindenkiért* egy sokkal felszabadultabb, kreatívabb folyamat eredménye.

A fociválogatottnál például Bernd Storck arra kért, találjak egy helyet magamnak az öltözőben, és soha ne mozduljak onnan a kamerával. A fél életemet a futballal töltöttem, ez ab-

szolút akceptálható volt, de nagyban meg is határozta a módszertani kereteimet. Más az, amikor negyvenen vannak egy csapatban a teljes személyzettel együtt, és más, amikor nyolcan.

A focisták körül nagyobb a felhajtás, sok pénzt keresnek, látszólag szabadok, mint a madár, de ez nem egészen így van. Az életformájuk sokkal inkább emlékeztet a katonaságra, mint a vívóké. Maximálisan alá kell rendelniük az idejüket a csapat, a klub, az edző érdekeinek, megszabott napirendjének, a belső hierarchiáknak. Nekem is ehhez kellett hangolódnom. A foci film vállaltan a csapatról szól, és nem a sportolók, hanem az edzők a főszereplők, ezt diktálta az anyag.

Az *Egy mindenkiért*-ben kiegyenlítettebb az egyén és a közösség aránya, markánsabban rajzolódik ki a karakterek. A vívók élethelyzete függetlenebb, önállóbb. Végsősoron minden egyéni sportoló saját maga főnöke. Speciális dinamikák működnek köztük: gyakran előfordul, hogy a szobatársak egymás ellen lépnek pástra. Aztán amikor csapatként állnak ki, valójában akkor is egyenként vívnak. És megközelíthetőek, nem kell négy-öt naponta meccset játszaniuk, nyolc-tíz verseny van egy évben. Az én státuszom abszolút egyenrangú volt a körükben, civil önmagam lehettem, zéró filmes manírral.

• *Kívülről a vívók világa is elég zártnak tűnik. Mennyire volt nehéz feladat közel kerülni ehhez a közösséghez?*

Ismertem a közeget édesapámnak köszönhetően, akit gyerekkoromban még láthattam villanni a páston. Az volt az alapélményem róla, hogy ő egy vívó, és ez mostanra sem sokat változott. Gyakran elkísért forgatni, az egyik Áron-interjúban például ő a riporter, illetve

executive producere is a filmnek. Áron edzője, Decsi András és családja pedig ezer éve barátaink, könnyen tudtunk kapcsolódni.

• *A film egyik jelenetében Áron megkér, hogy ne menj vele a nevelőedzője sírjához, ami fontos rituáléja a nagy világversenyek előtt, egy igen intim pillanat számára. Sok ilyen helyzet adódott a forgatáson?*

Ez volt az egyetlen alkalom, ezért is került be a filmbe, hiteles pillanatnak éreztem. Nekem nézőként jól esik szembesülni egy sportember határáival, egyszersmind a róla készült film határáival. És egy dokumentumfilmnek szerintem nem tilos emlékeztetnie a nézőt arra, hogy dokumentumfilmet lát. Nem csak egy létrejött szituáció lehet érdekes, hanem az is, hogy egy szituáció miért nem jött létre, legalábbis a kamera előtt.

• *600 órányi nyersanyagból raktátok össze a végső filmet. Hogyan zajlott a vágási folyamat és meddig tartott?*

Két hét pekingi edzőtáborral, és egy pár napos szöuli Grand Prix-vel kezdődött a forgatás. Utána azonnal vágtam egy húszperces pilot-ot, majd elutaztam az összes versenyre, ami abban az évben volt. A VB és az esküvője után már negyvenöt percet mutattam Áronnak, és a feleségének, Bettinek. Így épült a sztori, tulajdonképpen szezonról szezonra.

• *Volt tervben más narratív struktúra is vagy kezdettől fogva a versenyekre történő felkészüléseket szántátok keretnek?*

A film cselekményvezetése nagyon hasonló lett, mint amit terveztünk, mai napig megvan a telefonomban a jegyzetek közt:

2016: Flashback a londoni és a riói olimpiai bajnoki címre.

2017: Áron, a sportoló, új ciklus, fókuszban a lipcsei VB-vel.

2018: Áron magánélete és a kardcsapat.

2019: A budapesti VB, flashforward Tokióra

Az eredményeket persze nem lehetett kikalkulálni, pengeélen táncolt ez a konstrukció. Nagyon kellett Áron és a sors jobbkeze, hogy erős legyen a film vége.

Bíztunk benne, hogy a hazai VB méltó finálé lehet, erre építettük fel a produkciót.

Az az elképzelés is megvalósult, hogy a filmélmény érdekében a középészben kicsempésszük a narra-

tívából Áron belső monológjait, és véglegesen átmegyünk lekövetős történetmesélésbe.

• *A szerkesztés során mennyiben hagyatkoztatok a hagyományos sportfilmes narratívára például a Magyar csapat – Még 50 perc-hez képest?*

A stream-oldalakra ránk ömlő sportfilmek többsége szívesen enged a műfaji sablonok csábításának. Néha olyan, mintha ugyanaz az ember készítené őket, ezt a hatást igyekszem elkerülni. Az adott sportág természetéből indulok ki, és azokat a rétegeit mutatom, amiket korábban sosem lehetett látni.

Fontos szempont, hogy közben egy jól fogyasztható, tévé és mozikompatibilis „termék” is készítek, ami dédmamától az ükunokáig bárki számára élvezhető, komplex élményt ad.

Áron ideális partner volt, személyesen több hétnyi munkát fektetett abba, hogy a film kockáról kockára ki legyen találva. Például, hogy ne szimplán vágóképezünk, hanem hangulat-szekvenciákat építsünk a narrációhoz.

A *Még 50 percnek* és az első filmemnek, a *91. percnek* volt egy részéről nagyon komolyan vett edukatív miszsiója. Hadd lássa végre az ország, konkrétan mi történik a magyar futballban, egész pontosan a válogatott öltözőjében. Mindezt a legpuritánabb módon feldolgozva, nem tördelve a történelmi és politikai konnotációkkal, csak a nyers akció-dokumentációval.

Amikor újránézem a két foci filmet, mindig arra jutok, hogy lehetett volna másképp is csinálni, de a magam részéről semmit sem csinálnék másképp. Az Áron-filmet fél éves távlatból talán különlegesebb darabnak látom, természeténél fogva líraibb, filmesebb munka. Ugyanakkor tágabbak voltak a lehetőségeim, itt sokkal inkább érzem azt, hogy el lehetett volna mesélni jobban is.

• *Voltak jelenetek, amiket nehezen engedték el?*

A forgatott mennyiségéhez képest nem sok. Amiért a legjobban fáj a szívem, az egy ügyesen közeliben tartott 20 másodperces rész. Áron egy verseny szünetében „lemozog” egy akciótípust a csapattársaknak, amivel a koreaiakat meg lehet verni. A bennem lakó rendező-producer-operatőr trió kemény harcokat vívott a snitt miatt. Vigyáznunk kellett, nehogy túlterheljük azokat a nézőket, akik nem ismerik a vívás szabályait – végül emiatt maradt ki a jelenet.

• *Vannak jelenetek, amiket mindenképp akartál, hogy megszülessenek?*

Szerettem volna (a filmemben) visszaadni az edzésen felcsattanó szenvedélyt, egy sportoló fizikai és lelki fájdalmait. Fontos volt, hogy létrejöjjön egy olyan drámai és érzelmes pillanat, mint amikor Betti vigasztalja Áront egy nagy kudarc után. Ez a jelenet a film törekvése. Sok energiát mozgósítottam azért is, hogy Faludi Viktória és Áron konzultációján bent lehessen egy kamera, míg én kint várakozom. A pszichológus munkája az egyik legfontosabb összetevője a profi sportnak, és dokumentumfilmben még nem láttam megjelenni.

• *Ennek a filmnek a zenéjét is Kalotás Csaba szerezte. Ő melyik ponton kapcsolódik be a munkafolyamatba és hogyan dolgoztok együtt?*

Vannak alapzenék, amiket gyakran használok szerkesztéskor. Pink Floyd, Dire Straits, Laurie Anderson, Santana, Kalkbrenner. Volt néhány klasszikus és kísérleti kompozíció is, amiket megvettünk, mert kifejezetten passzoltak a vívás világához (Mozart, Haydn, Penderecki). Az ősz zenei forrás, ami a 2017-es teaser alatt is szólt, az pedig az Amadinda *Otea* című szerzeménye, ez a törzsi extázis volt. Amióta meghalottam, együtt élt a fejemben a vívással. Sokat merengtem rajta, hogy fel lehet-e vállalni egy ilyen eklektikus palettát, de elég színesnek éreztem hozzá Áronékat. Kalotás Csaba már egy olyan vágatot kap meg, ami zeneileg sűrű, acélos, és baromi nehéz felzárkózni azokhoz az alapokhoz, amiket ideális esetben überelnie kellene. De Csaba elképesztően hatékony, tíz trackből nyolc szinte azonnal jó, egyet átdolgozunk, egynek újra nekifutunk, kábé ez az arány. És a végén mindig egyik jobb lesz a filmen belül, mint a vágáshoz használt zenék. A film fináléja egy kb. 5 perces zenei kompozíció, ezen egy éven át agyaltunk, aztán egy éjszaka alatt megszülette.

• *Tervezed folytatni a sportdokus vonalat? Lenne olyan sportoló, akivel szívesen forgatnál?*

A magyar kajak-kenusokkal szeretnénk végigforgatni a párizsi olimpiáig tartó ciklust Tiszeker Dániel barátommal. Guttmann Béláról, a legendás edzőről is tervezek egy dokumentumfilmet egy erős produceri-alkotói team tagjaként. Nagyon vonz a sakk világa, de több távlati tervem van a futballhoz köthetően is. Ha találok rá nyitottságot sportolói, szövetségi, támogatói szinten, még évtizedekig folytatni szeretném ezt a vonalat. Jelen lehettem az elmúlt évtizedek meghatározó sportsikerei közül kettőnél. A foci karrierem végén egyszer már eltemettem magamban, hogy bármi hasonlóban részem lehet az életben. Nekem ezek a filmek személyes újjászületés élmények is, elemi szükséglet, hogy sporttal foglalkozzam. •

Muhi András Pires:
Egy mindenkiért
(Szilágyi Áron)

